

Сэдэв 4. Санхүүгийн төлөвлөлт, мөнгөн хөрөнгийн төсөв

П.Жаргалтуяа /Доктор(Ph.D.), профессор/

Агуулга:

1. Санхүүгийн төлөвлөлт
2. Төсөвлөгдсөн санхүүгийн тайлан бэлтгэх
3. Мөнгөн хөрөнгийн төсөв боловсруулалт

Дасгал ажил, кейс

1. Санхүүгийн ТӨЛӨВЛӨЛТ

Төлөвлөлтийн процесс, үндсэн 3 үе шат:

1. Хаана байгаагаа ойлгох
2. Хаашаа явахаа шийдэх
3. Яаж хүрэхээ төлөвлөх

1.Санхүүгийн төлөвлөлт

Төлөвлөлт гэдэг нь зорилготойгоо уялдуулан өмнөх үеийн үзүүлэлтэд тулгуурлан, ирээдүйн хийх зүйлээ цаг хугацаатай холбон тодорхойлж, шийдвэр гаргах үйл явц юм. Санхүүгийн төлөвлөлт нь бизнесийн үйл ажиллагааг тасралтгүй явуулахад шаардагдах хөрөнгийн эх үүсвэрийг төлөвлөх, эх үүсвэрийг зориулалтын дагуу хувиарлах, мөнгөнд хөрөнгөнд хяналт тавих зорилготой. Санхүүгийн төлөвлөлт нь:

1. Өмнөх үеийн үзүүлэлтэнд тулгуурлана.
2. Биелэгдэх боломжтой
- 3.Тооцооо судалгаан дээр үндэслэгдэх
4. Урт, богино хугацааны төлөвлөлт нь хоорондоо уялдаатай байх
5. Хууль тогтоомжид нийцэх

Санхүүгийн төлөвлөлт: Мөнгөн хөрөнгийн төлөвлөлт, Ашгийн төлөвлөлт

2.Төсөвлөгдсөн санхүүгийн тайлан бэлтгэх

Ашгийг төлөвлөнө. **Борлуулалтын хувиар тооцох** энгийн аргыг ашиглан ашгийг төлөвлөж болно.

Орлогын тайлангийн үзүүлэлтүүд:

- *Борлуулалт*
- *ББӨ*
- *Маркетинг, борлуулалтын зардал*
- *Ерөнхий удирдлагын зардал*
- *Хүүгийн зардал*
- *Бусад зардал*
- *Татварын зардал*
- *Татварын дараах цэвэр ашиг*

2.Төсөвлөгдсөн санхүүгийн тайлан бэлтгэх

Төсөвлөгдсөн орлогын тайланг бэлтгэхдээ өнгөрсөн жилийн санхүүгийн тайлан, ирэх жилийн борлуулалтын таамаглалд үндэслэнэ. Хялбарчилсан аргуудын нэг болох “**Борлуулалтын хувиар тооцох арга**”-г ашиглана. Борлуулалтын таамаглал хийж, хүлээгдэж буй борлуулалтын орлогыг тооцож, Борлуулсан бүтээгдэхүүний өртөг, үйл ажиллагааны зардал, санхүүгийн зардлыг өмнөх жилийн борлуулалтын орлогод эзлэх хувиар тодорхойлно.

$$\text{Борлуулалтын орлогод эзлэх үйл аж. зардал} = \frac{\text{Үйл ажиллагааны зардал}}{\text{Борлуулалтын орлого}}$$

$$\text{Борлуулалтын орлогод эзлэх ББӨ} = \frac{\text{ББӨ}}{\text{Борлуулалтын орлого}}$$

2. Төсөвлөгдсөн санхүүгийн тайлан бэлтгэх

Төсөвлөгдсөн санхүүгийн байдлын тайланг бэлтгэхэд хамгийн түгээмэл хэрэглэгддэг аргуудаас **тохируулах арга** байдаг. Энэ нь боломжит зарим үзүүлэлтийг тодорхойлоод, үлдсэн бусад үзүүлэлтийг тооцоолон гаргана. Санхүүгийн тайланд шинжилгээ хийдэг харьцааны аргуудыг ашиглан тооцно. Төсөвлөж буй зардлаа тогтмол, хувьсах гэж тооцоолбол илүү бодит тооцогдоно.

"AAA" ХХК Төсөвлөгдсөн орлогын тайлан
2012 оны 12 сарын 31 өдөр

төгрөгөөр

№	Үзүүлэлт	2011 оны 12 сар 31	2012 оны 12 сар 31
1	А. Орлого:		
2	Борлуулалтын орлого (цэвэр)	800,000.0	1,040,000.0
3	Борлуулалтын өртөг	(200,000.0)	(260,000.0)
4	Нийт ашиг(алдагдал)	600,000.0	780,000.0
5	Хүүний орлого	200,000.0	200,000.0
6	Нийт ашиг, орлогын дүн	800,000.0	980,000.0
7	Б. Зардал:		
8	Борлуулалт, маркетингийн зардал	250,000.0	325,000.0
9	Ерөнхий ба удирдлагын зардал	150,000.0	150,000.0
10	Санхүүгийн зардал	80,000.0	104,000.0
11	Бусад зардал	140,000.0	168,000.0
12	Үндсэн бус үйл ажиллаганы олз, (гарз)		
13	Нийт зардал	620,000.0	747,000.0
14	В.Ашиг		
15	Татварын өмнөх ашиг	180,000.0	233,000.0
16	Татвар (10%)	18,000.0	23,300.0
17	Татварын дараах цэвэр ашиг	162,000.0	209,700.0

Борлуулалтын орлогыг 30 хувиар өсгөх таамаглал дэвшүүлсэн. Зарим өөрчлөгдөхгүй зардлыг тогтмолоор тооцно.

"AAA" компани

Төсөвлөгдсөн санхүүгийн байдлын тайлан
2012 оны 12 сарын 31

Хөрөнгө	2011	2012
Мөнгөн хөрөнгө	40,000.0	186,700.0
Авлага	50,000.0	65,000.0
Бараа материал	160,000.0	208,000.0
Эргэлтийн хөрөнгө	250,000.0	459,700.0
Барилга	450,000.0	450,000.0
Тоног төхөөрөмж	150,000.0	195,000.0
Эргэлтийн бус хөрөнгө	600,000.0	645,000.0
Нийт хөрөнгө	850,000.0	1,104,700.0
Өр төлбөр, эздийн өмч		
Өглөг	100,000.0	130,000.0
Цалингийн өглөг	50,000.0	65,000.0
Урт хугацаат банкны зээл	200,000.0	200,000.0
Нийт өр төлбөр	350,000.0	395,000.0
Хувьцаат капитал	250,000.0	250,000.0
Хуримтлагдсан ашиг	250,000.0	459,700.0
Эздийн өмч	500,000.0	709,700.0
Нийт өр төлбөр эздийн өмч	850,000.0	1,104,700.0

3. Мөнгөн хөрөнгийн төсөв бэлтгэх боловсруулах

- + Бэлэн мөнгөний орох урсгал
- - Бэлэн мөнгөний гарах урсгал

- Бэлэн мөнгөний цэвэр урсгал /илүүдэл, хомсдол/
- +Мөнгөн хөрөнгийн эхний үлдэгдэл

- **Мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл**
- ± Зайлшгүй нөөц

- ± Шаардлагатай мөнгөн хөрөнгө

Жишээ 1: “ААА” компанийн 2011 оны мөнгөн хөрөнгийн орох, гарах урсгалтай холбоотой мэдээлэл өгөгдөв. 2011 оны мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдлийг тодорхойлно уу.

3. Мөнгөн хөрөнгийн төсөв боловсруулах

Мөнгөн хөрөнгийн төсөв

Бэлэн мөнгөний орох урсгал

Борлуулалт /бэлэн мөнгөөр/:	95,000,000
Зээлийн борлуулалтаас /бэлэн мөнгөөр/ :	
Тайлант үед	71,250,000
Өмнөх тайлант үеээс	<u>21,600,000</u>
Нийт бэлэн мөнгөний борлуулалт	<u>187,850,000</u>

Мөнгөн хөрөнгийн төсөв

Бэлэн мөнгөний гарах урсгал:

Төсөвлөгдсөн зардлууд/бэлэн мөнгөөр/ :

Тухайн тайлант үеийн худалдан авалт 65,000,000

Өмнөх тайлант үеийн худалдан авалт 40,000,000

Нийт худалдан авалт 105,000,000

Борлуулалтын зардал 12,100,000

Ерөнхий удирдлагын зардал 31,000,000

Бусад зардал:

Орлогын татварын зардал 22,000,000

Ноогдол ашиг 20,000,000

Нийт зардал /бэлэн мөнгөөр/ (190,100,000)

Мөнгөн хөрөнгийн төсөв

Бэлэн мөнгөний орох урсгал	187,850.0
Бэлэн мөнгөний гарах урсгал	190,100.0
<hr/>	<hr/>
Бэлэн мөнгөний цэвэр урсгал	<u>(2,250.0)</u>
<hr/>	<hr/>
Мөнгөн хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	15,000.0
<u>Мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл</u>	<u>12,750.0</u>

Энэ дүн нь дараагийн
улирлын мөнгөн
хөрөнгийн эхний үйлдэл

3. Мөнгөн хөрөнгийн төсөв боловсруулах

Дасгал ажил, кэйс: “AAA” компанийн 2011 оны 1-3 саруудын борлуулалтын орлогыг 4 сая төгрөг, 4-6 саруудад харгалзан 4,8 сая, 5,76 сая, 6.912 сая төгрөгөөр төсөвлөв. Сарын нийт борлуулалтын 40 % хувийг бэлнээр, 60 %-ийг зээлээр хийдэг бөгөөд төлбөр нь 1 сарын дараа орж ирдэг. Үндсэн хөрөнгийн түрээсийн орлогод сар бүр 500.0 төгрөг хүлээн авдаг. Нийт худалдан авалт нь борлуулалтын орлогын 60 %-тай тэнцүү. Нийт худалдан авалтын 30 %-ийг бэлнээр, 70 %-ийн төлбөрийг 1 сарын дараа төлбөрийг хийнэ. Бусад зардалтай холбоотой мэдээллүүд:

1. Сар бүрийн цалингийн зардал 1,000,000 төгрөг байна.
2. Татварын төлбөрт 4-р сард 300,000 төгрөг төлнө гэж тооцоолсон.
3. Хүүний төлбөрт сар бүр 100,000 төгрөг төлнө.
4. Зээлийн үндсэн төлбөрт сар 800,000 төгрөг төлнө.
5. 2011 оны 1-р сарын мөнгөн хөрөнгийн эхний үлдэгдэл 1,500,000 төгрөг гэж тооцоолсон бол

Тус компанийн 2011 оны 1-6 сарын мөнгөн хөрөнгийн төсөв бэлтгэ үү.

Мөнгөн хөрөнгийн төсөв, “AAA” компани
2011 оны 1-6 сар

мян.төг

	1 сар	2 сар	3 сар	4 сар	5 сар	6 сар
Мөнгөн урсгалууд						
Төсөвлөсөн борлуулалт						
Бэлэн мөнгөөр хийх борлуулалт 40 %						
Дансны авлагын цуглуулалт, 1 сарын дараа 60%						
Түрээсийн орлого						
Нийт орох мөнгөн урсгал						
Худалдан авалт, /Борлуулалтын 60%/						
Бэлнээр хийх худалдан авалт 30%						
Дансны өрийн төлөлт: 1 сарын дараа 70%						
Цалингийн төлбөр						
Татварын төлбөр						
Хүүний төлбөр						
Зээлийн үндсэн төлбөр						
Нийт гарах урсгал						
Цэвэр мөнгөн урсгал						
Мөнгөн хөрөнгийн эхний үлдэгдэл						
Мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл						

“AAA” компани
Мөнгөн хөрөнгийн төсөв
 2011 оны 1-6 сар

МЯН.ТӨГ

	1 сар	2 сар	3 сар	4 сар	5 сар	6 сар
Мөнгөн урсгалууд						
Төсөвлөсөн борлуулалт	4,000.0	4,000.0	4,000.0	4,800.0	5,760.0	6,912.0
Бэлэн мөнгөөр хийх борлуулалт 40 %	1,600.0	1,600.0	1,600.0	1,920.0	2,304.0	2,764.8
Дансны авлагын цуглуулалт, 1 сарын дараа 60%		2400.0	2400.0	2400.0	2880.0	3456.0
Түрээсийн орлого	500.0	500.0	500.0	500.0	500.0	500.0
Нийт орох мөнгөн урсгал	2,100.0	4,500.0	4,500.0	4,820.0	5,684.0	6,720.8
Худалдан авалт, /Борлуулалтын 60%/	2,400.0	2,400.0	2,400.0	2,880.0	3,456.0	4,147.2
Бэлнээр хийх худалдан авалт 30%	720.0	720.0	720.0	864.0	1,036.8	1,244.2
Дансны өрийн төлөлт: 1 сарын дараа 70%		1,680.0	1,680.0	1,680.0	2016.0	2,419.2
Цалингийн төлбөр	1,000.0	1,000.0	1,000.0	1,000.0	1,000.0	1,000.0
Татварын төлбөр				300.0		
Хүүний төлбөр	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Зээлийн үндсэн төлбөр	800.0	800.0	800.0	800.0	800.0	800.0
Нийт гарах урсгал	2620.0	4,300.0	4,300.0	4,744.0	4,952.8	5,563.4
Цэвэр мөнгөн урсгал	(520.0)	200.0	200.0	76.0	731.2	1157.4
Мөнгөн хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	1,500.0	980.0	1180.0	1380.0	1456.0	2187.2
Мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	980.0	1180.0	1380.0	1456.0	2187.2	3344.6

2. Мөнгөн хөрөнгийн төсөв

Дасгал ажил, кэйс: “ВВВ” компанийн 2012 оны 8,9,10,11,12- саруудын борлуулалтын таамаглалыг харгалзан 4 сая, 8 сая, 16 сая, 12 сая, 8 сая төгрөгөөр төсөвлөв. Сарын нийт борлуулалтын 20 % хувийг бэлнээр, 80 %-ийг зээлээр хийдэг ба үүний 50 % нь 1 сарын дараа орж ирдэг, 30 % нь 2 сарын дараа орж ирдэг. “Говь” ХХК-ийн эзэмшиж буй хувьцаандаа 12 сард 1,200,000 төгрөгийн ногдол ашиг авна. Нийт худалдан авалт нь борлуулалтын 70 %-тай тэнцүү. Нийт худалдан авалтын 10 %-ийг бэлнээр, 70 %-ийн төлбөрийг 1 сарын дараа, 20 %-ийг 2 сарын дараа хийнэ. Бусад зардалтай холбоотой мэдээллүүд:

1. Ногдол ашгийн төлбөрт 800,000 төгрөгийг 10 сард төлнө.
 2. Сар бүрийн түрээсийн төлбөрт 200,000 төгрөгийг төлнө.
 3. Сар бүрийн цалингийн зардал 320,000 төгрөг байна.
 4. Татварын төлбөр 12-р сард 1,000,000 төгрөг төлнө.
 5. 2012 оны 11-р сард 5,200,000 төгрөгний өртөг бүхий шинэ тоног төхөөрөмж худалдан авна.
 6. 12-р сард хүүний төлбөрт 400,000 төгрөг төлнө.
 7. Хугацаа нь дуусах зээлийн үндсэн төлбөрт 12-р сард 800,000 төгрөг төлнө.
 8. 9-р сарын мөнгөн хөрөнгийн эхний үлдэгдэл 500,000 төгрөг гэж тус тус тооцоолсон бол
- Тус компанийн 2012 оны 4-р улирлын /10, 11, 12 сарын/ мөнгөн хөрөнгийн төсөв бэлтгэ үү.

Мөнгөн хөрөнгийн төсөв “ВВВ” компани

2012 он 4 улирлын төсөв

мян.төг

	8 сар	9 сар	10 сар	11 сар	12 сар
Мөнгөн урсгалууд					
Төсөвлөсөн борлуулалт					
Бэлэн мөнгөөр хийх борлуулалт 20 %					
Дансны авлагын цуглуулалт, 1 сарын дараа 50%, 2 сарын дараа 20%					
Бусад мөнгөн орлого /Ногдол ашиг/					
Нийт орох мөнгөн урсгал					
Худалдан авалт 70%					
Бэлнээр хийх худалдан авалт 10%					
Дансны өр төлөлт: 1 сарын дараа 70%-г, 2 сарын дараа 20% төлнө					
Ногдол ашиг төлөлт					
Түрээсийн төлбөр					
Цалингийн төлбөр					
Татварын төлбөр					
Үндсэн хөрөнгө худалдан авах					
Хүүний төлбөр					
Зээлийн үндсэн төлбөр					
Нийт гарах урсгал					
Цэвэр мөнгөн урсгал					
Мөнгөн хөрөнгийн эхний үлдэгдэл					
Мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл					

Мөнгөн хөрөнгийн төсөв	“BBB” компани		2012 он 4 улирлын төсөв		мян.төг
	8	9	10	11	12
Мөнгөн урсгалууд					
Төсөвлөсөн борлуулалт	4000.0	8000.0	16000.0	12000.0	8000.0
Бэлэн мөнгөөр хийх борлуулалт 20 %	→ 800.0	1600.0	3200.0	2400.0	1600.0
Дансны авлагын цуглуулалт, 1 сарын дараа 50%, 2 сарын дараа 20%		→ 2000.0	4000.0	8000.0	6000.0
			→ 1200.0	2400.0	4800.0
Бусад мөнгөн орлого /Ногдол ашиг/					1200.0
Нийт орох мөнгөн урсгал			8400.0	12800.0	13600.0
Худалдан авалт 70% /Борлуулалтын 70 хувь/	2800.0	5600.0	11200.0	8400.0	5600.0
Бэлнээр хийх худалдан авалт 10%	280.0	560.0	1120.0	840.0	560.0
Дансны өр төлөлт: 1 сарын дараа 70%-г, 2 сарын дараа 20% төлнө		→ 1960.0	3920.0	7840.0	5880.0
			→ 560	1120	2240
Ногдол ашиг төлөлт			800.0		
Түрээсийн төлбөр			200.0	200.0	200.0
Цалингийн төлбөр			320.0	320.0	320.0
Татварын төлбөр					1,000.0
Үндсэн хөрөнгө худалдан авах				5,200.0	
Хүүний төлбөр					400.0
Зээлийн үндсэн төлбөр					800.0
Нийт гарах урсгал			6,920.0	15,520.0	11,400.0
Цэвэр мөнгөн урсгал			1,480.0	(2,720.0)	2,200.0
Мөнгөн хөрөнгийн эхний үлдэгдэл			500.0	1,980.0	(740.0)
Мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл			1,980.0	(740.0)	1,460.0

Баярлалаа. 😊